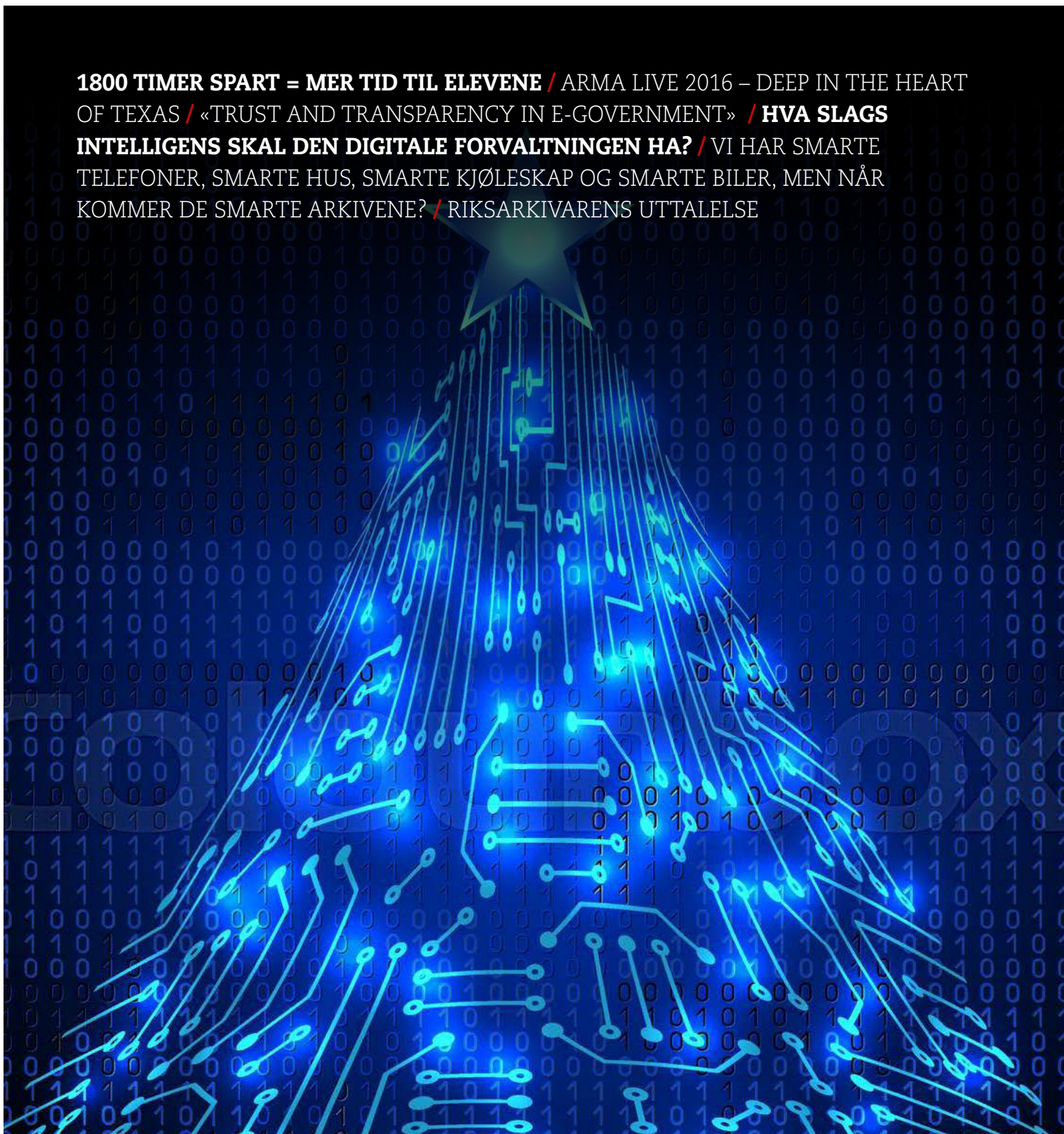

ARKIVRÅD

ORGAN FOR NORSK ARKIVRÅD **4/16**

1800 TIMER SPART = MER TID TIL ELEVENE / ARMA LIVE 2016 – DEEP IN THE HEART OF TEXAS / «TRUST AND TRANSPARENCY IN E-GOVERNMENT» / HVA SLAGS INTELLIGENS SKAL DEN DIGITALE FORVALTNINGEN HA? / VI HAR SMARTE TELEFONER, SMARTE HUS, SMARTE KJØLESKAP OG SMARTE BILER, MEN NÅR KOMMER DE SMARTE ARKIVENE? / RIKSARKIVARENS UTTALELSE

INNHold 4/16

1800 timer spart = mer tid til elevene 4

ARMA Live 2016 – deep in the heart of Texas 8

«Trust and Transparency in E-government» 12

Hva slags intelligens skal den digitale forvaltningen ha? 14

Vi har smarte telefoner, smarte hus, smarte kjøleskap og smarte biler, men når kommer de smarte arkivene? 16

Riksarkivarens uttalelse 19

Kjære leser!

Som du nok allerede har lagt merke til har vi redesignet bladet! Vi er veldig fornøyde og håper og tror dette ansiktsløftet er en glede for deg som leser.

I årets siste utgave av Arkivråd får vi et interessant innblikk i hvordan Telemark fylkeskommune har jobbet med digitalisering gjennom satsning på prosjektet MinElev.

Vi har et reisebrev fra Ingvild i Norsk Arkivråd som har vært på ARMAs konferanse i Texas. Det er alltid interessant å lese om faglige konferanser i andre deler av verden, men vi har også dekket to konferanser her i Oslo. Både Norsk Arkivråds høstseminar om smarte arkiver og et internasjonalt dagsseminar på Høyskolen i Oslo og Akershus.

God lesning, god jul og godt nyttår!

Hilsen Siri

Arkivrådets redaksjon:

Siri Mæhlum (redaktør)
Camilla Winge
Trine Nesland
Jørgen Hobbel
Anita Haugen Lie

Ansvarlig redaktør:

Marianne Høiklev Tengs,
leder for Norsk Arkivråd

Redaksjonens postadresse:

ARKIVRÅD
Mari dalsveien 3, 0178 Oslo

Utgiver:

Norsk Arkivråd, Oslo

Telefon:

22 20 28 90
Betjent hverdager fra kl. 09.00–15.00

E-post:

postmottak@arkivrad.no

Internett:

http://www.arkivrad.no

Bedriftsmedlemsskap: kr 1000, (A-medlemmer)
Personlig medlemskap: kr 300, (B-medlemmer)
Pensjonistmedlemskap: kr 100,
Abonnement på ARKIVRÅD er inkludert i medlemsprisen, fritt tilsendt.

Annonsepriser:

1 side: kr 6.000,-
1/2 side: kr 3.500,-
1/3 side: kr 2.500,-
Fargetillegg: kr 4.000,- Alle priser eks. mva.

Annonser, notiser og korte debattinnlegg kan etter avtale leveres med utsatt tidsfrist.

Arkivråd utgis med 4 nummer årlig. Ettertrykk av artikler og illustrasjoner er tillatt under forutsetning av at kilde oppgis.

Utgivelsesplan 2017:

Nummer	Innleveringsfrist
1/2017	15. februar
2/2017	15. mai
3/2017	15. august
4/2017	15. november

Design og produksjon:

o7 Media
www.o7.no

Opplag:

1350 eksemplarer.
ISSN: 05186935
Forsidebilde: Colourbox.com

LEDER

Årets julegave – endelig er den her!

Norsk Arkivråd har i mange år arbeidet for en revisjon av arkivlov og tilhørende forskrift. Vi har nevnt det i budsjettøringene i Stortinget, sendt brev til Kulturdepartementet, tatt det opp i møter med Riksarkivet og andre aktører og forsøkt å få gjennomslag for at revisjonsarbeidet måtte komme i gang. Og endelig skjer det noe! Vi har enda ikke kommet dit at selve loven blir revidert, men i høst kom et forslag til ny arkivforskrift på høring fra Kulturdepartementet. Høringsfristen er 15. januar 2017, og jeg håper at mange av våre medlemmer benytter anledningen til å komme med tilbakemeldinger.

Vi vil arrangere medlemsmøter over hele landet med høringen som tema før fristen er ute, og jeg håper på godt oppmøte selv om det for de fleste vil være midt i en travel førjulstid. Innholdet i forskriften er viktig for oss alle! Vi i styret vil gjøre vårt for at så mange av våre medlemmer som mulig gir respons på forslaget og belyser konsekvensene det vil ha for deres hverdag. Vil den bli enklere? Mer komplisert? Får vi ryddet opp i noe som i dag er uklart eller står vi på stedet hvil? Det blir jo for eksempel ikke gjort noe med begrep som «verdi som dokumentasjon» og «gjenstand for saksbehandling», så med mindre vi gjør opprør, vil forvirringen og rommet for skjønn eksistere også i fremtiden.

I tillegg håper vi at dette vil gjøre dere i stand til også å løfte opp diskusjonen om arkivets rolle og funksjon i egen organisasjon. Enkelte steder ser vi at forslaget som åpner for bruk av skytjenester har gjort at også IT og andre fagenheter skal delta i arbeidet med å lage høringssvar sammen med arkivet. Her kan det ligge muligheter for samarbeid på tvers med både gamle og nye bekvjente.

Etter at høringen ble sendt ut har det kommet noen reaksjoner, men uten at temperaturen havnet på kokepunktet av den grunn. En del av endringene som foreslås er nok ukontroversi-

elle og kraftig forsinket. Vi trenger ikke en forskrift som detaljregulerer stempling av papir og andre prosesser som hos mange er på vei ut. Samtidig er den nye formuleringen om bruk av skytjenester kanskje ikke detaljert nok til at vi får den utviklingen på området som politikerne ønsker seg.

Landsstyret har gitt konkrete innspill til ny forskrift det siste året, og vi er glade for at flere av våre formuleringer og forslag til endringer er tatt til følge. Likevel vil jeg oppfordre alle medlemmene våre til å sette av tid til å gjennomgå forslaget og sende en høringsuttalelse til Kulturdepartementet. Det trenger ikke ta lang tid, og det er viktig at vi bidrar slik at forskriften blir så god som mulig. Jeg vil også tro at det som fremstår som smarte og hensiktsmessige endringer hos oss som sitter i landsstyret ikke nødvendigvis oppleves slik blant alle våre medlemmer. Vi har jo medlemmer i mange sektorer som lever med veldig forskjellige rammebetingelser og tilgang til ressurser.

På flere av medlemsmøtene vil vi samtidig ha en økt om UDA-en. UDA står for Universal Declaration on Archives, og det er en felles verdenserklæring om arkiv. Norsk Arkivråd har jobbet med å lage et opplegg om erklæringen som kunne brukes på medlemsmøter rundt om i landet, og nå er vi straks i mål. Erklæringen er et flott manifest for arkivene i verden (og hvis du av og til er motløs på egne vegne og bare ser alt du ikke rekker over vil jeg anbefale en titt på erklæringen for en «boost» av hvilket ansvar vi har!). Vi ser at det vil være fine og nyttige koblinger mellom diskusjoner om lovverket vårt og hva det gir av muligheter og begrensninger, og verdenserklæringens overordnede blikk på arkivenes rolle som bærer av samfunnets hukommelse og den enkeltes fotavtrykk. Vi håper vi klarer å legge til rette for fine og nyttige diskusjoner, og at dere som deltar bidrar på beste vis.

God førjul og lykke til med julegaven!

1800 TIMER SPART = mer tid til elevene

Lærere, arkivarer, administrasjon og utviklere fra Telemark fylkeskommune gikk sammen for å lage et system som sparer 30 minutter manuelt arbeid hver gang en elev mottar et varsel. MinElev kom på lufta i løpet av seks uker, kostet kun interne arbeidstimer og gikk i null etter to ukers drift.

Digitaliseringsprosjekter sparer Telemark fylkeskommune for mye tid, som tilsvarende flere årsverk på de videregående skolene og i administrasjonen. Det er spesielt prosjektet MinElev fylkeskommune merker at digitaliseringen leverer godt.

Prosjektet er utviklet internt av fylkeskommunens egne programmerere sammen med en prosjektgruppe bestående av prosjektleder, representant for lærere, ledelse i videregående opplæring, tillitsvalgt fra Utdanningsforbundet, team arkiv, team kommunikasjon og team IT.

Bedre for lærere – bedre for elever

MinElev ble lansert 1. mars etter et arbeid på rundt seks uker. Frem til semesterslutt i juni ble 3600 varselbrev produsert og sendt til elever på videregående skoler i Telemark gjennom den nye digitale løsningen. Hvert av disse brevene ville tatt 30 minutter lengre tid med det gamle systemet.

I dag bruker lærerne rundt 1,5 minutt fra de logger seg inn til elevene får en tekstmelding fra sin digitale postkasse om at varselbrev fra fylkeskommunen har kommet.

– Nå slipper lærerne å fylle ut papirskjemaer, finne frem adresser til elever og foresatte, og putte i kon-

Av Eva Susanne Drugg, Telemark fylkeskommune

volutter. Dermed har vi spart 1800 timer bare mellom mars og juni. Dette er tid som lærerne nå kan bruke på elevene isteden, forklarer fylkesopplæringssjef Helge Kristian Galdal.

Kontroll over dokumentet

Leder for arkivet, Kaare Brauti forteller at det er to store bonuser fra hans ståsted.

– For det første gir MinElev kontroll over dokumentet fra a til å, noe som gir stor trygghet med tanke på informasjonssikkerhet. Den andre bonusen er at automatisk arkivering gjør at man unngår feil, dersom programmeringen er gjort riktig.

7000 varselbrev på papir

Ideen til å automatisere arbeidsprosessen fikk vi fra et fylkeskommunalt samarbeid med Oppland og Sør-Trøndelag. Vanja Valjord Christensen var prosjektleder for MinElev, og forteller engasjert om arbeidet som startet i januar.

– Vi hadde årlig rundt 7000 varselbrev som lærere sendte til elevene. Det ble sendt ut i papir, med manuelle arbeidsprosesser. Hvis elevene er under 18 år skal også foresatte informeres, forklarer hun.

Alle rollene som var involvert i denne arbeidsprosessen ble invitert inn i prosjektarbeidet.

// Geir Gåsodden og Jonas Enge. Foto: Dan Riis/Telemark fylkeskommune. //

– Det var viktig for oss å ha med lærerne fra start til slutt. Vi hadde gevinstverksted hvor vi la PC til side, rullet ut gråpapir, tegnet for å kartlegge nåsituasjonen og hele arbeidsprosessen fra start til mål, sier Valjord Christensen.

På jakt etter gevinster

– Sammen så vi på ønsket situasjon. Hvor er flaskehalsen, hvor er proppene, hvordan ønsker vi oss at det skal fungere? På bakgrunn av dette satt vi opp en gevinst- og endringsanalyse for å se på hvilke gevinster vi kunne tjene. Etter verkstedet satt prosjektgruppen seg sammen med utviklere for å se hva som kunne forenkles og automatiseres for å spare tid. – Det var hard prioritering, men vi hadde erfaring fra Skoleskysprosjektet, og visste at vi måtte krysse på omfanget, forteller Geir

Gåsodden, som er utvikler i Telemark fylkeskommune.

Forhåndsdefinerte tekster

Det var mange utgaver av varselbrevet. Innholdet ble ulikt etter hvilken skole du gikk på, eller hvilken lærer du hadde. I det nye varselbrevet får man ikke skrive noe – lærerne krysser av på forhåndsgodkjente tekster.

– Det kom spørsmål om lærerne skulle få fritekster eller forhåndsdefinerte tekster for årsak til varsel. Etter gode diskusjonsrunder ble det avgjort at vi skulle ha forhåndsdefinerte tekster for å sikre likebehandling av elevene, og gjennom brev oppfordre til en fysisk samtale mellom elev og lærer. Forhåndsdefinerte tekster gjør det også mulig for automatisk arkivering, forteller Vanja Valjord Christensen.

Testet med lærere

Da prototypen var på plass etter ble det arrangert en lærertestkveld.

– Det var veldig nyttig og effektivt. De ga tilbakemeldinger på blant annet tilgangsstyring, tekstinhold og layout. Og det fikset vi der og da sammen med utviklerne, forteller prosjektleder Vanja.

– Lærertestkvelden hadde også stor innvirkning på oss. De hadde andre innspill enn de som var i prosjektgruppen, og det var veldig nyttig, legger Gåsodden til.

Involverte elever

Samtidig som lærerne var involvert i utviklingsprosessen ble elevene involvert.

– Underveis fikk vi tilbakemeldinger om at enkelte elever ble redd da de fikk varsel. De ble bekymret og lurte blant annet på om de måtte slutte eller gå skoleåret om igjen. Dette sjekket vi med elev- og lærlingombudet.

– Et varselbrev skal varsle om at det er mulig å forbedre seg, og ikke skremme elevene. Det er viktig å involvere elevene for å sjekke at de forstod innholdet i brevet, sier Valjord Christensen.

Elevrådene fikk varselbrevet til gjennomlesning. De ga tilbakemeldinger om språk og innhold, og godkjente brevet.

Dette skulle vi gjort annerledes

– I ettertid ser vi at elever og foresatte burde blitt invitert med på gevinstverkstedet, forteller prosjektlederen. Da vi kjørte pilot skulle vi ha plukket lærere fra alle skolene, og ikke bare fra

én skole. Vi oppdaget nemlig at de skoleadministrative systemene ble brukt forskjellig.

Utvikler Geir Gåsodden trekker frem at ikke alle offentlige felleskomponenter fungerer bra.

–Det var vanskelig å få tilgang til opplysninger fra Folkeregisteret vi mener vi har krav på. Gammelt lovverk har ikke tatt høyde for digitalisering, sier han.

Deler koden gratis

Sammen med Jonas Enge legger Geir Gåsodden ut koden som utvikles gratis.

– I ETTERTID SER VI AT ELEVER OG FORESATTE BURDE BLITT INVITERT MED PÅ GEVINSTVERKSTEDET, FORTELLER PROSJEKTLEDEREN.

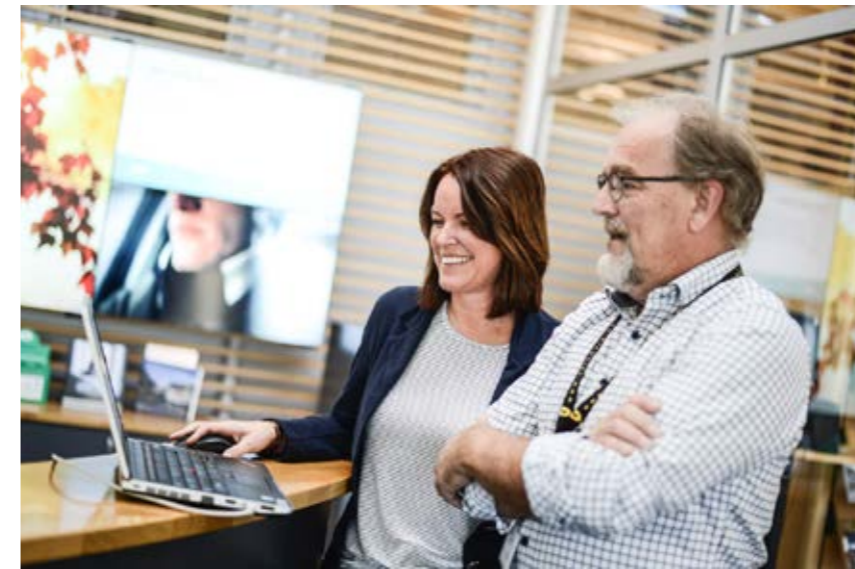
– All kode vi utvikler i Telemark fylkeskommune blir publisert på GitHub med åpne lisenser. Hvem som helst kan gjenbruke kodene eller bli med på videreutvikle dem, forteller Gåsodden.

Fylkesrådmannen og lederteamet i Telemark fylkeskommune har etter vellykkede gjennomførte digitaliseringsprosjekt tatt et bevisst strategisk valg om å bruke interne utviklere der det er hensiktsmessig.

– Vi har muligheten til å sette brukeren i sentrum fra start til mål, i hele prosessen, sier Vanja Valjord Christensen.

– Hele arbeidsprosessen blir dermed digitalisert, ikke bare enkeltledd. Vi får en mye større fleksibilitet og det er raskere å få til endringer. Med egne utviklere får vi også dekket egne fylkeskommunale behov.

// **Lærertestkveld MinElev.** Foto: Dan Riis/Telemark fylkeskommune. //

// **Vanja Valjord Christensen og Kaare Brauti.**

Foto: Dan Riis/Telemark fylkeskommune. //

Lærer: – Enkelt å bruke

Kari Ullmann er lærer ved Skien videregående skole, og deltok også i prosjektgruppen. Hun mener arbeidet som ble gjort var preget av grundighet, god styring og dyktige datafagfolk.

Ullmann synes MinElev er lett å bruke. – Løsningen har fungert bortimot knirkefritt. MinElev er avhengig av at elever, grupper, klasser og lærere er

lagt riktig inn i skolens system, så det vil være noen mulige feilkilder om ikke det er gjort rett. Vi ser også at de nye fraværreglene kan skape misforståelser, siden udokumentert fravær fører til fagvarslere i MinElev, før kontaktlærere rekker å merke av for dokumentasjon som kommer i etterkant.

– Hvordan gjør MinElev arbeidsdagen bedre?

– Den digitale løsningen er tidsbesparende for lærer og kontor, og den ivaretar personvernet til eleven på en langt bedre måte. Situasjoner i klasserommet med å få underskrifter av elever på papirskjemaer er borte, og det reduserer både mas og logistikk for lærere og belastningen for elever ved å ha «publikum» tilstede når de må attestere ulike varsler.

Vekker interesse

Telemarks digitaliseringsarbeid har fått oppmerksomhet også utenfor fylket. På Difi's årlige digitaliseringskonferanse i juni fortalte fylkesrådmann Evy-Anni Evensen om Telemarks arbeid, og Evensen var også invitert til å invitert til å holde innlegg om strategisk ledelse og digitalisering på årets e-kommune-konferanse.

I tillegg viste Stortingets kommunal- og forvaltningskomité stor interesse for digitaliseringen av søknadsprosessen for skoleskyss, da komiteen besøkte Telemark i fjor.

Vil ha mer

Vidar Stang (Ap) er leder for hovedutvalg for administrasjonssaker. De ønsker nå å se på mulighetene for å utvide digitaliseringsarbeidet.

– Vi ser at det er store innsparingsmuligheter knyttet til digitaliseringsprosjekter, og vi ønsker derfor nå å se nærmere på hva vi kan få igjen ved å utvide prosjektet. Hvis man kan få enda større besparelser i både tid og penger gjennom digitalisering bør man vurdere det sterkt. Det er flere områder av fylkeskommunen hvor man bør se på muligheten for besparelser gjennom digitalisering, mener Stang. ■

TIDLIGERE MANUELL PROSESS FOR Å SENDE VARSELBREV; FRA 30 MINUTTER TIL 1,5 MINUTT:

- Læreren tok avgjørelse på at varselbrev skulle sendes for å varsle om mulig nedsatt karakter i orden fag eller adferd
- Finne fram papirskjema og fylle ut
- Gi eller sende per post
- Skulle det sendes ut per post måtte lærer finne adresse
- Var eleven under 18 år, måtte lærer finne foresattes adresse
- Når varselbrev skulle sendes ble kopi sendt for å informere andre relevante lærere
- Sendt til arkivet for generell journalføring
- Manuelt journalført
- Scannet inn i fylkeskommunens arkivsystem

ARMA Live 2016

– deep in the heart of Texas

👤 Ingvild Korsnes Daasvand, landstyremedlem i Norsk Arkivråd

ARMA International arrangerer hvert år sin store konferanse et sted i USA. I år hadde turen kommet til San Antonio Texas, der sittende president holder til. Konferansen samler rundt 2000 deltakere, hovedsakelig fra USA og Canada, men også noen mer langveisfarende. At det var hele to norske deltakere ble sett på som ganske eksotisk og en god «ice breaker» i de mange korte samtalene en havner oppi i sånne settinger.

San Antonio er en storby, med et litt spesielt preg. På gateplan ser det ut som en vanlig, amerikansk storby med høye hus og hoteller, brede gater og hektisk aktivitet, men under finnes Riverwalk, som er en lang promenade langs en elv. Her er det brostein og små broer, små og store caféer og spisesteder, og noen fine oaser av skygge og ro. I helgene bærer store deler av den preg av fester og ungdommer, i ukene passer det litt mer for konferansedeltakere som har passert førti. Byen huser også selveste Alamo, som var sentralt i frigjøringskamper på 1800-tallet.

Selve konferansen fant sted på et gigantisk konferansesenter, og allerede første dag jeg kom dit var det tydelig at vi snakker større dimensjoner enn en gjennomsnittlig Norsk Arkivråd-konferanse. Innsjekkingsområdet var enormt, og jeg, som skulle på et kurs dagen før selve konferansen startet, var helt alene i køen. Det store messeområdet var i full gang med å bli satt opp, og her var det ikke 3–4 leverandører med «rollups» i en gang. Det var en egen hall full av stands fra ulike firmaer og organisasjoner. «Everything really is big in the USA», tenkte jeg, og kjøpte kaffe på Starbucks.

I de siste årene har ARMA International utviklet sitt arbeid og fokusert stadig mer på «information governance», noe konferansen også bar preg av. Fra å være snevrere og mest opptatt av «records management» ser en nå at utviklingen i verden og i faget gjør det nødvendig og interessant å se mer helhetlig på informasjonen i et virksomhetsperspektiv. Dagen før dagen deltok jeg på forberedelseskurs for sertifisering som «Information Governance Professional», en relativt ny sertifisering i ARMA-sammenheng, som sier noe om den økte satsingen deres på dette området.

Søndag var det konferansestart, og storslått åpning. Store tribuner, stor scene, musikk og lyseffekter verdig en rockekonsert. Tera Ladner, president i ARMA, kunne ønske velkommen til sin hjemstat og sette i gang konferansen. Etter felles åpningssesjon var det tid for å finne de mest interessante parallellsesjonene og orientere seg

REISEBREV FRA ARMA-KONFERANSEN. INGVID KORSNES DAASVAND REPRESENTERE NORSK ARKIVRÅD PÅ KONFERANSEN I TEXAS I SEPTEMBER.

i den enorme messehallen. Ikke minst var det greit å studere programmet for å se hvilke sesjoner som var leverandørreklame og hvilke som var mer interessante. Graden av sponser er nemlig litt høyere på denne konferansen enn nordmenn er vant til, og dermed har også leverandørene en mer markant posisjon. Heldigvis var det mer enn nok spennende å velge mellom! Blant temaene denne søndagen var «From Compliance to Transformation – how to effectively modernize records management», «Build a great IG program on small successes» og «Information lifecycle governance: Designing success». Den siste, ledet av Clare Sadler og Nina Bryant, tok for seg >>

// San Antonio Riverwalk. //

// Openingsession med Bob Baird. //

konkrete og nyttige verktøy for å sørge for informasjonens livsløp i organisasjonen og bygge et bevarings- og kassasjonsregelverk for store, globale organisasjoner. Dette har de selv jobbet med i Deutsche Bank, som de brukte som eksempel. Her, som i mange sesjoner, var fokuset på brukeren viktig.

ARMA legger vekt på at sesjoner skal ha et læringsutbytte for deltakerne, og alle har derfor læringsmål som presenteres før selve foredraget, hvor en sier noe om hva de kan forvente å få ut av sesjonen. En nyttig idé som vi kanskje kan ta med oss i Norge også. For sesjonen om Lean som jeg deltok på neste dag, var læringsmålene konkrete og muligens noe ambisiøse, for å lære om hva Lean er og hvordan en bruker det på halvannen time er ikke all verdens, men det var konkret og nyttig for å komme i gang og vekke nysgjerrigheten hos de som ikke hadde vært borti det før, og en god oppfriskning fra de av oss som har. Ikke minst var det nyttig at fokuset var på Lean i dokumentasjonsforvaltningsarbeidet, noe som sjelden er tilfellet i mer generelle kurs om temaet.

Mandagen bød blant annet også på en spennende sesjon om hvordan en kan implementere «information governance»-strategier i en organisasjon, med konkrete eksempler. Ettermiddagen ble rundet av med «pub crawl» i messeområdet, en ganske underholdende opplevelse der de ulike leverandørene delte ut mat, drikke og småeffekter, hadde konkurranser og konkurrerte om oppmerksomheten. Disse sosiale pausene, både i lunsjen og på forskjellige mottakelser, ga gode muligheter til å snakke med mennesker og blant annet høre om fagets status i USA, utdanningsmuligheter og økonomiske forhold. Det er nyttig å få andre perspektiver på hverdagen sin og nye ideer til både jobb og organisasjonsvirksomhet.

Siste dag startet friskt med et kort og effektivt seminar, «Build the business case; get the money!». Business case er ikke et begrep som er veldig utbredt i det offentlige Norge, men formålet er kjent for oss alle: Hvordan får vi penger til prosjektene våre? I denne sesjonen lærte vi hvordan en best kan bygge opp argumentasjonen sin, beskrive interesser og deres perspektiver og samar-

beide for å oppnå virksomhetens mål. Bruk av gruppearbeid gjorde at en fikk diskutert ulike perspektiver ved en konkret caseoppgave, og det var både underholdende og nyttig. En sesjon om hvordan IT og dokumentasjonsforvaltning kan jobbe bedre sammen var også et nyttig innspill, der en fikk innsikt i perspektiver fra begge sider. Etter lunsj ble konferansen avsluttet med såkalte «Roundtables»: samlinger for ulike sektorer, for eksempel høyere utdanning, jus, forsikring og finans, der en fikk mulighet til å knytte kontakter og diskutere felles utfordringer innenfor sin sektor.

Konferansen ga mange muligheter til å høre om andres konkrete erfaringer, få gode tips, lære mye og knytte kontakter, og er absolutt verdt å delta på både for inspirasjon og faglig utvikling. Neste års konferanse finner sted i Orlando i oktober, og før det har ARMA Europe konferanse i juni, i betydelig mindre skala men mer tilgjengelig for flere. ARMA arrangerer også en rekke kurs og konferanser via internettet for de som måtte være nysgjerrige på hva de har å by på. For mer informasjon om ARMA gå til deres nettsider her: www.arma.org. ■

ACOS – din digitaliseringspartner

Vi bistår din virksomhet med å etablere automatiserte og innovative tjenester for innbyggere, næringsliv og ansatte.

Regjeringens fokus på digitalisering og den pågående kommunereformen medfører endringer for Norges kommuner og offentlige virksomheter.

Kommunesammenslåinger gir muligheter til legge nye og gode digitale strategier for effektiv utnyttelse og optimal bruk av organisasjonens systemer, samt forbedre de digitale tjenestene som tilbys kommunenes innbyggerne, næringsliv og ansatte.

Stokke, Andebu og Sandefjord kommune er de første som slår seg sammen i den pågående kommunereformen, og vil være et utstillingsvindu for andre kommuner og kommuneregioner som vurderer eller har vedtatt sammenslåing.

Om ACOS

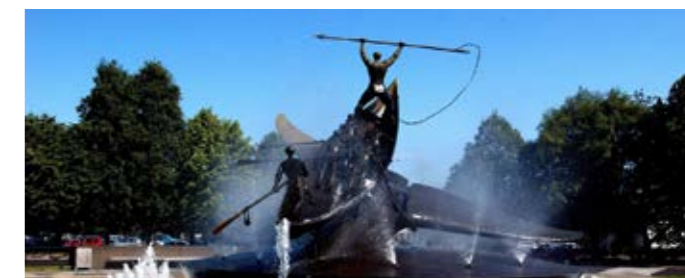
Gjennom 20 år har vi utviklet fagsystemer for organisasjoner som setter digitalisering av prosesser i fokus. I dag er vi et av Norges 25 største norskeide programvareselskaper. Vi har investert i å bygge et stort utviklings- og fagmiljø i Norge, og fagløsningene utvikles i tett dialog med våre kunder.

ACOS er en sentral samarbeidspartner for den nye organisasjonen og bistår nå nye Sandefjord kommune innenfor både digitalisering, arkivforvaltning og helsefagområdet.

Andre virksomheter som i år har valgt oss som partner i deres viktige digitaliseringsarbeid:

- NAV
- Oslo kommune
- Gjøvik kommune
- Vadsø kommune

Ta gjerne kontakt med oss for mer informasjon.

Seminar ved Høgskolen I Oslo og Akershus:

«Trust and Transparency in E-government»

Tidsskriftet Arkiv arrangerte i slutten av november et dagsseminar som presenterte en rekke forskningsprosjekter om tillit, samhandling og løsninger for digital forvaltning. Mange av prosjektene hadde resultert i et behov for eller ønske om videre arbeid med temaet, så det er grunn til å tro at vi vil høre mer fra enkelte av deltakerne ved senere anledninger. Her kommer en kort presentasjon av noen av innleggene.

Luciana Duranti: *The role of transparency in the balance of trust in a cloud environment*

Duranti deltok på seminaret som representant fra InterPARES Trust som arbeider med å utvikle rammeverk for å støtte utviklingen av integrerte, konsistente og varige lokale, nasjonale og internasjonale løsninger. De baserer seg på et utvalg verktøy og retninger innen forskning, og tillit er en nøkkelkomponent i arbeidet. Hun fremhevet også at noe av det positive ved bruk av internett er at det krever ansvarlighet hos og tillit til dem som publiserer og inviterer til samarbeid, og også til bedre forståelse på tvers.

Et premiss for suksess er at skytjenester må basere seg på at både tjenesten og dataene som behandles er pålitelige. Et annet tema hun berørte var bruk av sosiale medier i forvaltningen. Her er det mange aspekter som er problematiske. Det samme gjelder «Bring your own device/cloud» (BYOD/BYOC) som reiser mange spørsmål. Hvis du eier enheten – hvem eier dataene som er lagret på den? Hva hvis

Av Marianne Høiklev Tengs, Norsk Arkivråd

enheten blir stjålet? Hvem har tilgang til enheten? De fleste av oss har vel hørt historier om barn eller ektefeller som har fått tilgang til en mobil eller bærbar enhet hvor informasjon fra jobben var lagret. I mange tilfeller er det uproblematisk, men enkelte ganger kan det skje sikkerhetsmessige brudd.

Hun henviste for øvrig til to studier:

- «Transparency through social media»: En sammenligning av byers bruk av sosiale medier. En fellesnevner var at byene hevdet åpenhet/tilgang var hovedhensikten med bruk av sosiale medier i deres kontakt med innbyggere, næringsliv og andre.
- «Concept of recordkeeping in an online environment with regards to open government»

Luciana hadde for øvrig en flott oppsummering av erfaringene deres så langt: «The weakest link is always the human». Du kan finne mer informasjon på interparestrust.org og ciscra.org.

// Gjennomsiktighet og innsyn er avgjørende for politiske prosesser legitimitet. Her fra protester mot handelsavtalen TPP-avtalen i Seattle 2015 (Trans-Pacific Partnership). Foto: Backbone Campaign //

Geert-Jan van Bussel: *Archiving and Organizational Accountability in a Digital Age*

Nederlandske Geert-Jan van Bussel henviste i sitt innlegg blant annet til FNs e-Government survey for 2016 som gir en samlet oversikt over arbeidet med e-Government over hele verden. Ulempen er at den fokuserer veldig på skjematisk oversikt over digital deltakelse, ti på topp-lister med mer, men den mangler oversikt over arkiv og tilgang til dokumentasjon.

Ny teknologi gjør at maskiner kan kommunisere med hverandre uten menneskelige bidrag. Informasjon samles automatisk og lagres. Problem oppstår når dette skjer uten at man som innbygger vet at det skjer eller har gitt sitt samtykke.

Van Bussel snakket om et begrep som var nytt for meg: «archivalization». Dette kommer fra en annen nederlander, Eric Ketelaar og betyr «the conscious or unconscious choice (determined by social or cultural factors) to consider something worth archiving». Er det noen som vil prøve seg på en norsk oversettelse?

Mehuli Masuku: *An Information Management Framework for the Support of e-Government in Zimbabwe*

Dagens kanskje mest tankevekkende innlegg. «Information Management» i Zimbabwe er definert som en av grunnpilarene for den økonomiske utviklingen i landet. Men det finnes ingen «Information Management»-kultur i landet. Og uten en klar strategi vil heller ingenting skje. Zimbabwe er ikke medlem av ISO og det finnes ingen pålegg om å følge internasjonale standarder. Fremtiden for dette fagfeltet i landet er dermed svært uvis selv om ambisjonene er klare – på papiret.

Hvroje Stancic og Ana Garic: *Government to Business e-Services*

Den digitale tilstedeværelsen er for kommersielle aktører et være eller ikke være i de fleste markeder. Man må gi kunden den beste opplevelsen. Offentlige tjenester som ikke er pålitelige analogt vil heller ikke oppnå digital tillit. Brukeren må stole på programvaren og teknologien i tillegg til inn-

holdet. Bildet kan altså være mer komplekst for offentlige aktører enn for kommersielle, og brukeren er gjerne mer kritisk til offentlige digitale aktører enn til næringslivet.

Tillit til offentlige myndigheter og teknologi er kjernekomponenter i utviklingen av e-Government. Åpenhet må medføre muligheten for å plassere ansvar. Hendelser må kunne spores og etterprøves.

Det er gjort lite forskning på arkivfeltet i Norge, og det var interessant å høre om prosjekter fra forskjellige deler av verden som alle på en eller annen måte har relevans også for oss. Forhåpentligvis vil det ved senere anledninger være flere norske prosjekter som får vise seg frem! ■

HVA SLAGS INTELLIGENS SKAL DEN DIGITALE FORVALTNINGEN HA?

Av Camilla Winge, Norsk Arkivråd

Tidligere ble betegnelsen *computer* brukt både som stillingsbetegnelse og for å vise til ulike analoge regneverktøy og trykte tabeller for å kalkulere og beregne. – Ikke nødvendigvis slik at det oppstod forvirring om man snakket om mennesker, maskiner eller bøker, men i disse omstillingstider, kan det være verdt å merke seg at ordet *computer* har blitt brukt om en kollega, som oftest en kvinnelig og lavtlønnet (Hu, 2015, XXI).

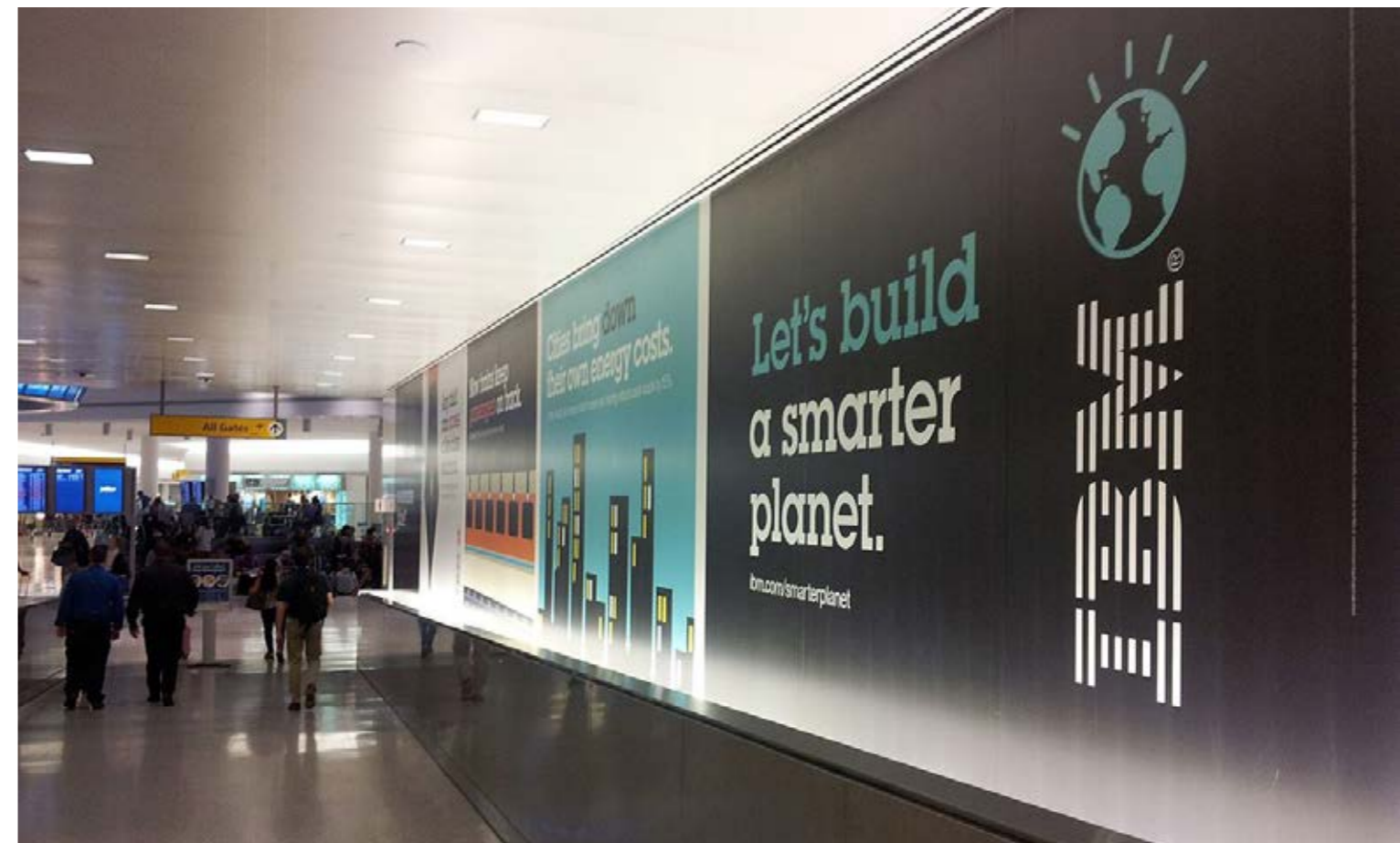
Med spørsmålet «Vi har smarte telefoner, smarte hus, smarte kjøleskap og smarte biler, men når kommer de smarte arkivene?» inviterte Norsk arkivråd på årets høstseminar til en konfrontasjon med noe av utålmodigheten og uforståenheten som kan prege forventningene til digitalisering i offentlig sektor. Som så mange andre digitaliseringspådrivere, understreket administrerende direktør i IKT-Norge, Heidi Austlid, med både pisk og gulrot hvordan ny teknologi fører til nye muligheter for forretningsutvikling og forenklete produksjonslinjer, og dermed til forflytning av kontroll og makt. Den digitale transformasjonen innebærer nødvendig omstilling, men gir også mulighet for vekst og økt produktivitet. Dette er påkrevd dersom man ønsker å

oppretholde tjenestenivået i velferds-systemet, den demografiske utviklingen med en aldrende befolkning tatt i betraktning, understreket hun. For innbyggerne er klare for å motta nye digitale tjenester – de vil ha forenklet tilgang til det offentlige, så spørsmålet er bare om det offentlige er i stand til å gi dem det.

Mens Austlid gav både realistiske og mer humoristiske eksempler på hvordan automatisering og robotifisering vil prege velferdstjenester i fremtiden, var hun klar i sin tale om at norske ledere bruker for liten tid på digitalisering og utvikle sine organisasjoner i takt med dette premisset. At offentlig sektor er mindre digitalisert enn ambisjonsnivået tilsier, at innbyggerne ikke bryr seg om forskjellen mellom stat og kommune og at digital tjenesteproduk-

sjon er en sjanse for det offentlige til å imøtekomme dette, fremsto som Austlids konklusjon og imperativ.

Spørsmålet kan derfor være hva det vil koste å være «smart» eller om kravet om at administrative strukturer bør være mest mulig usynlige ikke kan komme til å ha uante kostnader? Vil et slikt mål bidra til mer eller mindre forståelse for hvordan demokratiet og samfunnsfellesskapets forsyningskjeder og logistikk fungerer? Kanskje er det derfor man kan få følelsen av at noe mangler ved Austlids ønske, at målbildet hun presenterer ikke er komplett? For hva skjer hvis folk virkelig begynner å tro at det kommer barnehageplasser fra nettet, ut av skyen, og er tilgjengelige på samme vilkår som Facebook og Google?

// «Smart» er både en teknologibetegnelser og en merkevare som IBMs reklame på JFK-flyplassen her. Foto: Rosemaryetoufee //

I boka *A Prehistory of the Cloud* beskriver Tung-Hui Hu (2015), hvordan Skyen ofte fremstilles en egen virkelighetsdimensjon, og dette overskygger at dens utvikling konkret bygger på et

mangfold av tidligere nettverk slik som nedlagte jernbanelinjer, avløpsrør og kabel tv. Han påpeker til gjengjeld at den digitale sosiale infrastrukturen forutsetter flere forutgående materielle

infrastrukturer. Forestillingen om skyen som stedløs, stum, uhandgriplig, men allikevel alltidsnærværende, nærer en del samtidige fantasier om både om sikkerhet og om sosial deltakelse. Men den er ikke dette resultat av noen ensrettet utvikling. Faktisk var teknologien som gjør interaktivitet mulig, opprinnelig en måte å feilrette – debugge – programvarekode.

I sitt resonnement, var ikke Austlid spesifikk om hvordan hun ser for seg arkivene og arkivarenes rolle i den digitale utviklingen. Man kan jo håpe at kunnskap om administrativ, organisatorisk og teknisk kompleksitet ikke blir mindre viktig selv om møtet med det offentlige skal være en sømløs integrert opplevelse for brukeren, slik at den programmatisk intelligensen får en sosial motvekt. ■

Referanser: Hu, Tung-Hui, 2015, *A Prehistory of the Cloud*.

// IBM har levert blant annet Rio de Janeiros urbane dashboard eller mission control senter som overvåker sensorer i byens infrastruktur. Foto: ibm.com (2010) //

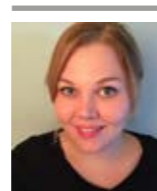

Vi har **smarte** telefoner, **smarte** hus, **smarte** kjøleskap og **smarte** biler, men når kommer de **smarte** arkivene?

Hvordan strukturere ustrukturert data? Vi bruker mye tid på å flytte saker og dokumenter til rett avdeling og rett instans, når skjønner e-posten selv hvor den skal? Smarte arkiver var tema på Norsk Arkivråds høstseminar 2016. Konferansen samlet arkivarer, dokumentasjonsforvaltere og andre interesserte til to dager med spennende foredrag og hyggelig samvær på Ingeniørenes Hus i Oslo.

Seminardag 1 startet sterkt med en inspirerende gjennomgang av de store IT-trendene nasjonalt og internasjonalt, holdt av administrerende direktør i IKT-Norge Heidi Austlid. For ingen er så digitale som Norge, målt i antall nettbrett, smarttelefoner og facebook-brukere. Bilindustrien er et eksempel hvordan eksisterende bransjer tar teknologien i bruk. Muligheten til å 3D-printe varer vil føre til endring i flere forsyningskjeder. Samtidig vokser en ny generasjon som koder fra barnsben opp. De er ikke bare digitale konsumenter, men fra starten selv digitale produsenter.

Flere foredrag tematiserte hvordan vi som arbeider med arkiv kan tenkte helhetlig på informasjon. Atle Sjøkkeland fremhevet hvordan sky- og mobilbaserte tjenester har endret arbeidsplassen fordi man ikke trenger egen maskinvare, programvare eller IKT-personell. Vi har en app for alt, og *Internet of things* kobler den fysiske og digitale virkeligheten tettere sammen. *Information Governance* er et rammeverk for å få kontroll på flere nivåer med informasjonens livssyklus. For mer informasjon se www.aiim.org.

Av Siri Mæhlum,
Norsk Arkivråd

Trondheim kommune holdt et foredrag om hvordan de har utviklet 10 Arkivarkitekturprinsipper for å møte digitaliseringsutfordringene. Et av prinsippene er å skille arkivering og journalføring, slik at arkivet ikke skal legge premisser for hvordan saksbehandling skal utføres.

Digitaliseringen fordrer nye organiseringer av dokumentasjonsforvaltningen på tvers av tidligere funksjoner, ifølge Kristine Synnøve Brorson fra Sopra Steria. I denne ser hun for seg nye roller. Hun foreslår betegnelsene kunnskapsforvalter, informasjonsforvaltningsleder, arkivar og dokumentkontroller. Det kan være en utfordring å samarbeide på tvers av ledelse og teknologi, spesielt når man ikke snakker samme språk. Derfor er det viktig å huske på at mange andre funksjoner trenger god dokumentasjon og har interesser i arkivet.

Andre temaer første seminardag var sentralisering av arkiv- og dokumentasjonsfunksjonen i departementene, DIFIs fellestjeneste for elektronisk signering og Arkivverkets nye prosjekt MAVOD

(«Modernisering av arkivvedlikehold og overføring til depot».

Disse tilstandsrapportene ble fulgt opp av presentasjoner av Årets arkiv – Bærum kommune, og Oslo kommunes nye IT-plattform på andre seminardag.

Senere gav Datatilsynets innføring i EUs nye personvernforordning og KS' innlegg om skytjeneste praktisk faglig påfyll mens Datatilsynets foredrag om Workplace by Facebook ble et eksempel på hvordan multinasjonale IT-selskaper faktisk lar seg rokke i sine per-

sonvernverdinger så lenge markedskreftene tilsier at det er lønnsomt. Høstseminaret berørte også Kulturdepartementets høringsnotat om endringer i forskrift om offentlige arkiv og rundet av med noen refleksjoner rundt hva dette vil bringe videre. ■

Møter om Universal Declaration on Archives (UDA) og forslaget til ny arkivforskrift

I desember og januar arrangerer Norsk Arkivråd åpne møter i alle regionene. To temaer står på agendaen.

Universal Declaration on Archives (UDA) – verdenserklæringen om arkiv.

I 2010 vedtok den internasjonale arkivorganisasjonen International Council on Archives (ICA) en «Universal Declaration on Archives» (UDA). Erklæringen er en prinsipputtalelse om arkiv, og slår blant annet fast arkivenes viktige samfunnsrolle.

Riksarkivet, Kulturrådet, KS, Fagforbundet, Arkivarforeningen, Landslaget for lokal- og privatarkiv og Norsk Arkivråd har samarbeidet om oversettelsen. «Verdenserklæringen om arkiver» er oversatt til både bokmål og nynorsk.

Verdenserklæringen er arkivansattes erklæring, og skal brukes til å få mer fokus på arkiv i Norge. Den beskriver det kollektive ansvaret alle i forvaltningen har til å sikre arkiv.

Norsk Arkivråd ønsker å øke kjennskapen til den oversatte versjonen av Universal Declaration on Archives blant arkivansatte i hele landet.

Styret i Norsk Arkivråd har utarbeidet problemstillinger basert på de enkelte punktene i erklæringen. To tillitsvalgte fra Norsk Arkivråd gir en innledning om UDA for så å fortsette med refleksjon. Deltakerne oppfordres til å tenke gjennom og delta i diskusjon om hva erklæringen innebærer i deres hverdag i arkivet.

Arkivforskriften

Som de fleste er kjent med er forslag til ny forskrift sendt på høring. Fristen for å levere høringsuttalelser er 15. januar, og vi ønsker at så mange som mulig av våre medlemmer både kjenner innholdet i forslaget og får lyst og kompetanse til å sende inn høringsvar.

Vi starter denne delen av møtet med en presentasjon av det vi synes er viktige punkter i høringsnotatet, og legger opp til diskusjon i grupper og plenum.

Når denne utgaven av Arkivråd går i trykken vil noen av møtene allerede ha vært avholdt, mens noen står på planen i januar. Møtene holdes følgende steder:

I region Sør – Lillesand 6. desember.

I region Midt-Norge – Trondheim 12. desember.

I region Vest – Bergen 13. desember.

I region Nord – Tromsø 11. januar.

I region Øst – Oslo, januar (dato kommer).

KLOK KAFFE
ARKIV DELTALJ-
ORIENTERT
BREV-
VEKT KULERAMME
RUTINERT QUIZ-
MASTER
LESE-
HEST SYSTEMATISK
FIL NØYAKTIG
ARKIVERING
KOMPETANSE
ORDENSNERD
SJAKK SERVICE
-FAN

BEHOV FOR ET LITT ORGINALT HODE? LA OSS SNAKKE SAMMEN.

Centric skaffer de beste menneskene innen arkiv.
Fordi vi selv har samme bakgrunn,
vet vi hva som kreves.

Besøk oss på centric.no eller kontakt oss på 23 10 00 60

Riksarkivarens uttalelse

SPØRSMÅL

Ved X ønsker vi elektronisk arkivering av eksamensprotokoller i saks- og arkivsystemet ePhorte. Arkivforskriften § 2-13 tillater elektronisk arkivering av saksdokument, forutsatt at det benyttes fullgode system, rutiner, dokumentlagringsformat og lagringsmedium som er godkjente av Riksarkivaren gjennom generelle bestemmelser eller enkeltvedtak. Riksarkivarens forskrift kapittel IX, tilsier at organet skal benytte Noark-godkjente system, samt ha visse instruksjoner utarbeidet før systemet tas i bruk som sier noe om oppbyggingen og bruken av arkivet.

- Bevarings og kassasjonsvedtaket fra 2007 sier at eksamensprotokoller skal bevares, men spørsmålet vårt blir om disse kan leveres elektronisk i et Noark godkjent system, eller om vi også må oppbevare og til slutt levere disse i papir?

- Til dette ønsker X en fremtidig fullelektronisk prosess for eksamensprotokollene; hvor protokollene kun eksisterer elektronisk, tilføres elektronisk signatur, og lagres og avleveres elektronisk i et Noark godkjent system. Hvordan stiller Riksarkivet seg til dette? Trolig er dette en kjent diskusjon hvor Riksarkivet allerede har lagt føringer for hvilken type elektronisk signatur som vil kreves?

X ønsker en rask tilbakemelding på hvilke lovregler som gjelder på området, herunder avklare om det gjelder særskilte krav til eksamensprotokoller og evt. om det er kommet nye føringer til på dette området.

SVAR

Fram til nå har hovedregelen vært at arkiver skal leveres i den formen de ble skapt. Dersom et arkiv er skapt i tråd med regelverkets bestemmelser om elektronisk arkiv skal det altså leveres elektronisk. Men om arkivet i utgangspunktet er papirbasert, er det papirversjonene som skal leveres. Det finnes imidlertid stadig flere unntak fra denne regelen.

X spør i denne sammenheng om eksamensprotokoller skal leveres elektronisk eller på papir. Det framgår derimot ikke av henvendelsen hvorvidt de aktuelle eksamensprotokollene allerede er registrert i et godkjent Noark-system, eller om det nå er ønskelig å skanne papirarkivet. Ei heller om informasjonen i protokollene finnes både elektronisk og på papir, og hvordan de i så fall forholder seg til hverandre. Det informeres ikke om hvordan skanning eventuelt har foregått eller blitt kvalitetssikret, og det oppgis ikke hvilken tidsperiode materialet dekker. Det er derfor vanskelig å vurdere hva som vil kunne gå tapt ved destruksjon av papirversjonene.

Disse forholdene vil ha innvirkning på hvordan saken behandles. For øyeblikket har vi derfor ikke nok informasjon til å besvare deres spørsmål. Det kan også være verdt å nevne at det for tiden ikke finnes etablerte kriterier som gjør det mulig å avgjøre når det er akseptabelt at en digital versjon

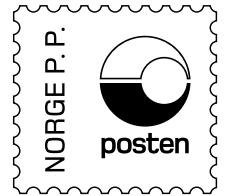
erstatte papirversjonen ved skanning av eldre papirmateriale. Slikt regelverk er under utarbeidelse, men det er dessverre ikke mulig å anslå når det vil være ferdig. Inntil videre må derfor den originale dokumentasjonen oppbevares som før.

Det er derimot ingenting i veien for at eksamensprotokollene kun arkiveres elektronisk fremover. I denne sammenheng viser vi til bevaringsvedtak av 13.03.2007 der det framgår at universiteter som etablerer elektroniske løsninger for å oppbevare bevaringsverdig materiale skal melde fra om disse systemene til Riksarkivaren.

Når det gjelder spørsmål om elektronisk signatur gjør vi dere oppmerksomme på at arkivloven med forskrifter ikke stiller krav om signering. X må derfor selv vurdere sitt behov til signatur. Dersom elektronisk signatur benyttes skal den verifiseres ved arkivering, og registreringen skal inneholde metadata om verifikasjonen, men selve signaturen bevares i utgangspunktet ikke. For øvrig henviser vi til Noark 5 kapittel 6.3.2 om kryptering og elektronisk signatur.

Mer detaljerte spørsmål om elektronisk signatur, og særlov-givning som deres dokumentasjon er underlagt, må rettes til ansvarlig fagorgan.

Returadresse:
Norsk Arkivråd
Maridalsveien 3
0178 Oslo, Norway

Kurs og seminar

Nest års kurs- og seminarplan publiseres på www.arkivrad.no i begynnelsen av januar 2017.

Fikk du ikke vært med på de kurs du ønsket i 2016 får du nye muligheter i 2017.

norsk arkivråd

Norsk Arkivråd er en landsomfattende arkivfaglig interesseorganisasjon med medlemmer fra alle deler av landet og fra alle typer bedrifter og institusjoner. Formålet er å få en effektiv arkiv administrasjon i alle arkivdannende virksomheter. Alle kan bli medlem i Norsk Arkivråd.